

Szeltner Aikido Dojók Felkészülési alapkiadvány

Mi az aikido?

Egy samuráj hagyományokra építő, ám modern japán harcművészet, mely az ellenfél erejét, támadásának energiáját elvezetve, visszafordítva kerekedik a támadó fölé, és sérülés okozása nélkül próbálja meg hatástalanítani a támadást. Továbbá nemcsak technikai rendszer, hanem komoly szellemi út, illetve életvitel, életfelfogás is egyben. Az aikidóban nemcsak pusztakezes technikák vannak, hanem a gyakorlók megtanulják a japán kard és bot mozgásainak alapjait is, melyekre sok pusztakezes technika is épül.

Mit jelent az aikido kifejezés?

„Az aiki két ki - melyek egymással ellentétes erők - összekapcsolása önmagadban.”

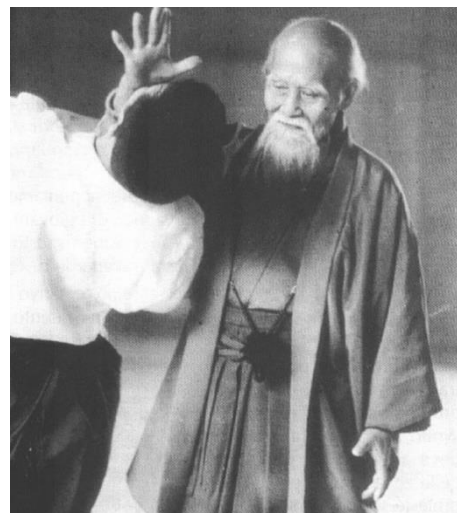
- Ueshiba Morihei, az aikido alapítója

Az AI jelentése egyesülés, egység, harmónia.

A KI jelentése energia, szándék, életerő.

A DO jelentése út, módszer, tanítás.

Összességében az AIKIDO az ellentétes (jin-jang, japánul in-yo) erők egyensúlyba hozását jelenti egyrészt önmagunkban, másrészt a kívülről érkező erők tekintetében, így érve el az univerzummal való egységet, harmóniát.

Ueshiba Morihei - Ég és föld egyensúlyban

Az aikido története

Az aikido megalapítása Ueshiba Morihei nevéhez fűződik. Az aikidót gyakorlók őt szerte a világon O-sensei, vagyis a nagy tanító néven tisztelik, képe ott függ minden dojo falán.

Az Alapító 1883. december 14-én született Tanabe városában, és 1969. április 26-án halt meg Tokió-ban. Régi samurájcsaládból származott, és személyes érdeklődése, fogékonysága révén mélyen vallásos oktatást kapott mind a shintóban, mind pedig a shingon buddhizmusban.

Mivel gyenge fizikummal rendelkezett, már egész korán heves érdeklődéssel fordult a harcművészetek felé, s minden alkalmat megragadott a tanulásra. Így ismerkedett meg a szumóval, a judóval, Kito-ryu jujutsuval, a Goto-ha Yagyū-ryu jujutsuval és a Tenjin Shinyo-ryu jujutsuval. Japán északi szigetén, Hokkaidón találkozott Takeda Sokakuval, a Daito-ryu aikijujutsu vezetőjével, s 1915-től kezdődően egészen a 1935-ig tanulta ezt a művészetet. 1922-ben kapta meg Takeda mestertől a kyoju dairi (oktatói engedély) oklevelet, s ettől kezdődően a Daito-ryu tanításával foglalkozott.

Takeda Sokaku, a Daito-ryu aikijujutsu alapítója

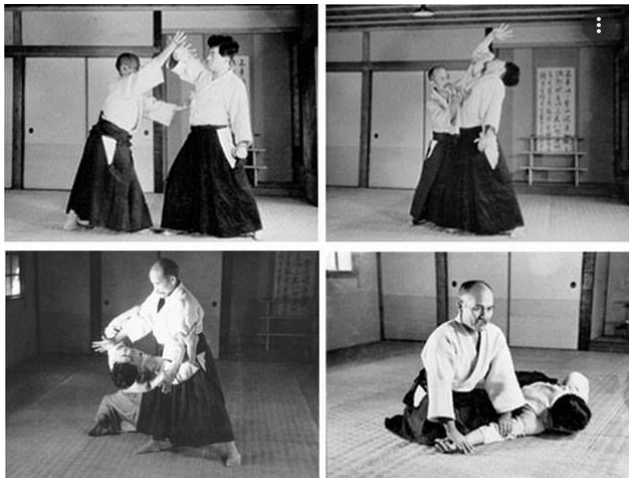
1919-ben ismerkedett meg Deguchi Onisaburóval, ezzel az ellentmondásos személyiségű, ám kétségkívül nagyformátumú vallási vezetővel, aki az Omoto Kyo (Nagy Eredet) nevű vallási irányzat központi alakja volt. Ueshiba Morihei az Omoto Kyo követője lett, s ez a vallás a Japán császár irányításával megvalósuló világbéke, az emberek közötti harmónia fontosságának hangsúlyozásával komoly hatással volt az aikido gondolati hátterére.

Apja halálát (1920) követően Morihei családjával együtt Ayabéba, az Omoto központjába költözött, s itt nyitotta meg (Deguchi ösztönzésére) első dojóját is, amelyet Ueshiba Juku-nak (Ueshiba Magániskola) nevezett.

Deguchi Onisaburo, az Omoto-kyo vezetője

1927-ben tanítványa, Isamu Takeshita admirális kérésére Tokióba költözött, ahol hamar az imperialista Japán politikai és katonai elitjének egyik legelismertebb harcművészeti oktatója lett. Több ideiglenes edzőterem után 1931-ben nyitotta meg a Kobukan Dojót, amely a háború előtti évtizedben az aikido központi dojója, tulajdonképpen megformálódásának színtere lett.

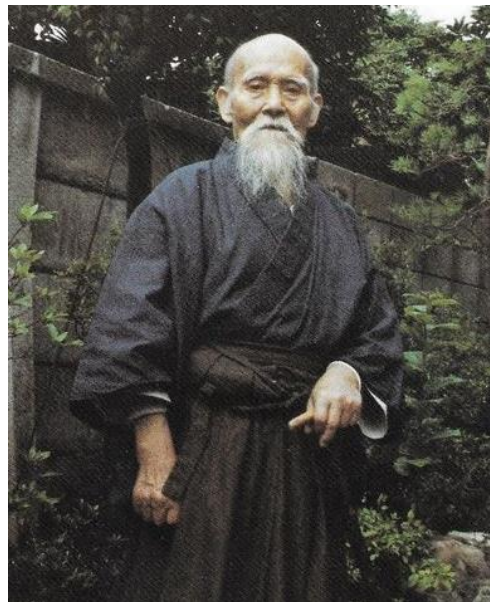

A 30-as évek végére Ueshiba Morihei teljes mértékben független irányzatként kezdte tanítani művészetét, amelyet (több ideiglenes elnevezés, pl.: Ueshiba-ryu Aiki-jujutsu, Aiki-budo, Aiki-no-michi stb. után) 1942-től kezdődően aikidónak nevezett.

A csendes-óceáni háború kitörésekor Morihei elhagyta Tokiót, s az Ibaraki tartományban található Iwama városkába költözött. Itt építette fel birtokán az aiki-szentélyt, s a dojót, ahol 1942-től az ötvenes évek elejéig az edzéseit vezette.

A Kobukan dojo helyén 1962-re készült el az új dojo, amelyet Hombu (központi) dojonak neveztek el.

Az első Japánon kívüli bemutatót 1953-ban, a Hawaii-szigeteken tartotta Tohei Koichi sensei, Európában Mochizuki Minoru sensei 1954-es franciaországi bemutatója volt az első.

Az aikido ettől kezdődően gyorsan népszerűvé vált világszerte, s japán mesterek sora utazott Európába és Amerikába oktatni.

Az Alapító Ueshiba Morihei 1969 április 26-án, Tokióban meghalt. Halálát követően az "Út vezetője" (Doshu) fia, Ueshiba Kisshomaru lett, akit 1999-ben az Alapító unokája, Ueshiba Moriteru követett.

Az aikido technikai rendszere

Az aikidóban a tanulás során megtanulunk a legkülönbözőbb helyzetekben védekezni. Ennek előfeltétele a változatos gyakorlás.

Egy támadás sokféle lehet: nem csak előlről jöhet, nem csak egy embertől. Ennek megfelelően az aikido több támadási alaphelyzetet használ.

Tachi-waza a neve annak a pozíciónak, amikor a védekező és a támadó egyaránt áll.

Suwari-waza (vagy **zagi**) azt jelenti, hogy mindkét fél japán ülésben van, így hajtja végre az uke (támadó - akit megdobnak) a támadást, s a tori (védekező - aki a dobást végrehajtja) a technikát.

Hanmihandachi-waza az az alappozíció, amikor a támadó állva marad, a védekező viszont ülve védi azt valamilyen technikával.

Ushiro-waza az a gyakorlási forma, amikor a támadások hátulról jönnek.

Kaeshi-waza az a kontratechnika-csoport, amikor az uke visszafordítja a technikát, és ő fejezi be a gyakorlatot egy aikido technikával.

Ninin-dori az a gyakorlatcsoport, amikor a torit két ember lefogja és ebből kell szabadulnia.

Ninin-gake két ember elleni védekezés.

Sannin-gake ugyanez, három támadóval.

Henka-waza az alap technikák különböző alkalmazott változatait jelenti.

A gyakorlás, vizsgabemutató történhet fegyveresen is, ezeknek is van saját rendszerük. Ezek az aikidóban használt alapfegyverek (kard, bot, kés) használatát és az ellenük való védekezést foglalják össze, ellentétben a **tai jutsu**-val, amely a puszta kézzel végrehajtott technikák összefoglaló neve.

Ken-waza - a kard helyes használatára tanít. Szinte valamennyi Aikido-technika levezethető a kardvíváson keresztül.

Fajtái:

- Ken no kihon (alaptechnikák karddal)
- Zengo no ido (koordinációs gyakorlatok egyedül vagy párban)
- Kumitachi (páros, harcszerű gyakorlatok)

Jo-waza az a rendszer, amely a JO (128 cm hosszú, hagyományos japán fegyver, lándzsa vagy bot) használatára tanít.

Fajtái:

- Jo no kihon (alaptechnikák jo-val)
- Jo kata-k (13 és 31 lépésesek)
- Kumijo (páros, harcszerű gyakorlatok)

Tanto-dori a hagyományos japán kés, a tanto elleni védekezés alapjai.

Tachi-dori az a technikai rendszer, amikor a gyakorlókarddal támadó ellenfelet pusztán kézzel tesszük harcképtelenné.

Jo-dori az a gyakorlási, harci forma, amikor a jo-val támadó ellenfél ellen kell üres kézzel helytállni. A motasete (megfogatva) elnevezésű változat az, amikor a védekező fél kezében van a fegyver, s az azt megszerezni kívánó ellenfelet kell megdöbni, leszorítani.

Az aikido szakkifejezéseinek szótára

A következőkben előforduló kifejezések és szavak helyes kiejtésében fog segíteni a Hepburn-féle fonetikai, kiejtési rendszer.

Hepburn-rendszer	magyar hangok
ts	c
ch	cs
z	dz
j	dzs
y	j
sh	s
s	sz
w	v

Alapfogalmak

dojo	edzőterem
tatami	szőnyeg
keikogi	edzőruha
hakama	hagyományos szamuráj szoknyanadrág
kihon	alap, bázis
henka	alkalmazás
bokken	fakard
tachi	1. álló helyzet (pl. tachiwaza) 2. kard (pl. tachi dori)
suwari	ülés
jo	bot
tanto	kés
rei	tiszteletadás
seiza	“helyes ülés”, a japán ülés
kiritsu	állj fel!
hajime	rajta!
yame	pihenj!
hantai	oldalt válts!

shizen	“természetes” állás, lábak egymás mellett
hanmi	"fél test", támadó/védekező állás, a vívók alapállásához hasonlatos
mae	előre
ushiro	hátra, hátulról
yoko	oldalt, oldalról
migi	jobb
hidari	bal
omote	elülső oldali
ura	hátsó oldali
uke	akit megdobnak
tori / nage	aki a dobást végrehajtja
ukemi	befogadó test, az a rendszer, ahogy a technikákat befogadjuk - elsősorban gurulások, esések tartoznak ide
atemi	ütő test, általában a technikák során végrehajtott ütésekre használjuk
tegatana	"kézkard", amikor a kezet vagy alkart kardként használjuk
jodan	felső rész, a test váltól felfelé lévő része
chudan	középső rész, a torzó
gedan	alsó rész, a test medencétől lefelé található része
agura	törökülés
o-nagai shimasu	"legyen szíves", udvariassági forma gyakorlás elején
domo arigato gozaimashita	"nagyon szépen köszönöm", udvariassági forma gyakorlás végén
o-sensei	nagymester, az aikido alapítója, Ueshiba Morihei

Alapmozgások

ikkyo undo	első gyakorlat
funakogi undo	evezőmozgás gyakorlat
irimi	"belépő test", szűkebb értelemben véve belépés csúsztatott lépéssel
tenkan	első lábon fordulás köríves lépéssel a test küldő oldala felé
kaiten	hátsó lábbal előrelépünk, aztán lépünk egy tenkant
sankaku	háromszög, gyakran a háromszöglépésre (sankaku ashi) hivatkozunk így
mae ukemi	előregurulás
ushiro ukemi	hátragurulás
tobikoshi ukemi	társon át gurulás
tobikoshi sutemi	társon át esés
shikko mae	térden járás előre
shikko ushiro	térden járás hátra
shikko kaiten	térden fordulás

Alaptámadások

aihanmi katatedori	fogás az azonos oldali kézre
(gyakuhanmi) katatedori	fogás az ellentétes oldali kézre
ryotedori	fogás mindkét kézre
katate ryotedori (morotedori)	egy kéz fogása két kézzel
katadori	vállfogás
ryo katadori	két váll fogása
munadori	ruhafogás a mellen
hijidori	könyökfogás
ushiro ryotedori	mindkét kéz lefogása hátulról
ushiro ryo katadori	hátulról két váll fogása
ushiro ryo hijidori	hátulról két könyök fogása
ushiro eridori	hátsó gallérfogás
ushiro kakaedori	átkarolás hátulról
kubishime / kubijime	fojtófogás
ushiro katatedori kubishime	csuklófogással kombinált alkaros fojtás hátulról
ushiro hagaijime	“dupla nelson” szeru fogás
shomenuchi	egyenes köríves ütés kézzel fejre
yokomenuchi	oldalsó köríves tenyérélcsapás fejre
chudan tsuki	egyenes ökölütés gyomorra
jodan tsuki	egyenes ökölütés fejre
katadori menuchi	egy kézzel vállfogás, majd a védekező fél ütésének kivédése

Alaptechnikák

osae waza	leszorítás technikák
ikkyo	"első tanítás", alkarfeszítés
nikyo	"második tanítás", csuklófeszítés
sankyo	"harmadik tanítás", alkarcsavarás csuklón keresztül
yonkyo	"negyedik tanítás", leszorítás alkari idegpont használatával
gokyo	"ötödik tanítás", alkarfeszítés csuklórögzítéssel, késes támadás esetén
nage waza	dobástechnikák
iriminage	belépő dobás
shihonage	négyirányú dobás
kotegaeshi	csuklófordítás
uchi kaitennage	belső forduló dobás

soto kaitennage	külső forduló dobás
tembinnage	mérleg dobás
tenchinage	ég-föld dobás
sankyonage	dobás a harmadik tanítás segítségével
sumi otoshi	sarok ejtés
aiki otoshi	aiki ejtés
ushiro kiri otoshi	hátsó vágásos ejtés
juji garami nage	tízes formájú dobás
koshi nage	csípő dobás
kokyunage	légzési erő dobás
kokyu ho	légzési erő fejlesztő módszer

Fegyveres gyakorlatok

ken	kard
bokken	fakard
suburi	"üres vágás"
shomenuchi	függőleges ütés vagy vágás fejre
yokomenuchi	köríves ütés vagy vágás fejre
kesagiri	vágás a ruha gallérja mentén
tsuki	szúrás
fumikomi tsuki	szúrás lépéssel
kirikaeshi	vágás a kard fordításával
jo	128 cm hosszú bot
tsuki no bu	szúrásra épülő jo technikák
choku tsuki	egyenes szúrás
kaeshi tsuki	fordításos szúrás
ushiro tsuki	szúrás hátrafelé
tsuki no gedangaeshi	szúrás, majd alsó szintű forgatás
tsuki no jodangaeshi	szúrás, majd felső szintű forgatás
men no bu	függőleges ütésre épülő jo technikák
shomen uchikomi	függőleges ütés gyakorlat
renzoku uchikomi	folymatolagos ütés gyakorlat (függőleges ütés fejre, majd köríves ütés fejre)
menuchi ushiro tsuki	függőleges ütés és szúrás hátrafelé
menuchi gedangaeshi	függőleges ütés fejre, majd alsó szintű forgatás
hidariyokomen ushiro tsuki	bal oldali köríves ütés fejre, majd hátrafelé szúrás
katate no bu	egykezes jo tartásra épülő technikák
katate gedangaeshi	egykezes alsó szintű forgatás
katate tomauchi	egykezes távoli ütés
katate hachinoji gaeshi	egykezes nyolcas formájú forgatás

hasso no bu	nyolc irányú állásból végrehajtott technikák
hasso no kamae	nyolc irányú állás, karddal vagy bottal, a fegyver a jobb vállnál, függőlegesen felfelé mutat
hassogaeshi uchi	nyolc irányú állás, függőleges ütés fejre
hassogaeshi tsuki	nyolc irányú állás, szúrás
hassogaeshi ushiro tsuki	nyolc irányú állás, szúrás hátra
hassogaeshi ushiro uchi	nyolc irányú állás, ütés hátra
hassogaeshi ushiro barai	nyolc irányú állás, hátrafelé söprés
nagare no bu	átfolyatásos váltással végrehajtott technikák
hidare nagare gaeshi uchi	bal oldalt átfolyatott fordítás, majd ütés
migi nagare gaeshi tsuki	jobb oldalt átfolyatott fordítás, majd szúrás (yokomenuchival kezdődik)